

Osteoporos på ortopedkliniken

PÅ AKUTMOTTAGNINGEN:

Alla patienter, även de med demensdiagnos, som har haft en lågenergifraktur (fall i samma plan eller lägre grad av våld) i höft, bäcken, kota, överarm eller handled och söker till akutmottagningen ska bedömas avseende risk för osteoporos.

De patienter som läggs in på avdelningen osteoporosbedöms där.

De patienter som ska på återbesök till ortopedmottagningen osteoporosbedöms där, skriv **ja för FRAX när du fyller i återbesöksinformationen på datorn** (så kommer patienten initialt få fylla i FRAX-formuläret tillsammans med sjuksköterska på ortopedmottagningen och genomgå DXA-mätning vid behov).

De patienter som avslutas på akutmottagningen ska få broschyren ”Till dig som erbjuds utredning för benskörhet” som ligger på ortopedexpeditionen i facket märkt ”osteoporosinfo” och fylla i FRAX-frågeformuläret på akuten. Lägg sedan detta formulär i ortopedexpeditionens fack märkt ”diktat hem”.

Meddela patienten att om bedömningen blir att risken är hög för benskörhet kommer en kallelse till bentäthetsmätning på Fysiologiska kliniken att skickas hem till patienten, annars ska endast råden i broschyren följas.

PÅ AVDELNINGEN:

Varje patient, även de med demensdiagnos, som läggs in med lågenergifraktur (fall i samma plan eller lägre grad av våld) i höft, bäcken, kota, överarm eller handled ska bedömas avseende risk för osteoporos. Även de som har behandling mot benskörhet ska bedömas vid fraktur. Enbart Kalcium och D-vitamin räknas inte som behandling mot benskörhet.

Läkare:

HÖFT- ELLER KOTFRAKTURER:

Gällande patienter **under 85 år** - sätta diagnos M81.9 och besluta om FRAX och DXA.

Gällande patienter med **höft eller kotfraktur** som är **över 85 år** - sätta diagnos M81.9 och diktera remiss (standardremiss finns) till Hälsocentralen för att göra en osteoporosbedömning och initiera bensspecifik behandling. Diktera brev till patienten (standardbrev finns) att söka HC för osteoporosbedömning.

ÖVRIGA LÅGENERGIFRAKTURER (BÄCKEN, ÖVERARM ELLER HANDLED):

Ska vid rond av patient med **övriga lågenergifrakture**r välja ett av följande alternativ:

1. Patienten ska osteoporosutredas:

Patienten kommer informeras av sjuksköterska eller undersköterska med hjälp av vår informationsbroschyr ”Till dig som erbjuds utredning för benskörhet” och göra FRAX.

Om patienten är över 85 år och har 15 % eller mer i FRAX diktera remiss med FRAX-värde till HC för ställningstagande till osteoporosutredning. Diktera brev till patienten (standardbrev finns) att söka HC för osteoporosbedömning.

2. Det är inte aktuellt med någon osteoporosutredning eller osteoporosbehandling:

Diktera en journalanteckning gällande beslutet.

Sjuksköterska/undersköterska:

Sjuksköterska/undersköterska går igenom informationsbroschyren ”Till dig som erbjuds utredning för benskörhet” med patienten om beslutet på rondan är att en osteoporosutredning ska göras. I broschyren finns FRAX-blanketten som ska fyllas i tillsammans med patienten. I de fall där patienten inte kan tillgodogöra sig informationen skickas ändå broschyren med patienten hem för informationsspridning till kommunens personal och anhöriga.

Sjuksköterska:

HÖFT- ELLER KOTFRAKTURER:

Alla patienter med **höft- eller kotfraktur** ska ha benspecifik behandling som sätts in via HC.

Om patienten är **under 85 år** och beslut tagits görs FRAX och DXA (om patienten är inlagd, helst under vårdtiden) för att ha som utgångsvärde. Be sekreteraren att skicka remiss till Fysiologiska kliniken (FRAX-blanketten följer med patienten vid mätningen).

Dokumentera i journalen.*

Patienter som är **över 85 år** behöver varken FRAX eller DXA utan hen ska ha behandling ändå. Läkaren diktar remiss till Hälsocentralen för att initiera behandling och brev till patienten att söka HC för osteoporosbedömning.

ÖVRIGA LÅGENERGIFRAKTURER (BÄCKEN, ÖVERARM ELLER HANDLED):

Vid **övriga lågenergifrakture**r oavsett ålder får patienten fylla i FRAX-formuläret för att beräkna den 10-åriga frakturnrisken (%).

För att beräkna FRAX; gå in på Google, sök FRAX (FRAX – University of Sheffield, beräkningsverktyg Europa – Sverige). Fyll i svar (ej fråga 12 – BMD) och beräkna 10-årssannolikheten för osteoporotisk fraktur (%).

Om FRAX värdet är 15 % eller mer och patienten är **under 85 år** ska hen skickas på DXA, (om patienten är inlagd, helst under vårdtiden). Be sekreteraren att skicka remiss till Fysiologiska kliniken, FRAX-blanketten följer med patienten vid mätningen. Alla DXA-svar bedöms av ansvarig osteoporosläkare. Dokumentera i journalen.*

Är FRAX värdet 15 % eller mer och patienten är **över 85 år** – Meddela läkaren FRAX-värdet så att hen kan diktera remiss till Hälsocentralen för att göra en osteoporosbedömning. Hen diktarar också ett brev till patienten (standardbrev finns) att söka HC för en osteoporosbedömning.

Är FRAX-värdet under 15 % ska utredningen avslutas och patienten informeras. Dokumentera i journalen*

Avdelningssekreterare:

Ska alltid skicka remiss till HC på patienter med höft och kotfraktur som är över 85 år, skicka brev 3 till patienten och sätta diagnos M81.9

Skriver standardremiss till Fysiologiska kliniken för DXA-mätning med svar till ansvarig osteoporosläkare på ortopedkliniken.

I de fall där läkaren diktarar brev direkt för osteoporosbedömning utan DXA - sätt diagnoskod M81.9 i epikrisen. Skickar även brev till patienten (brev 3) att söka Hälsocentralen för en osteoporosbedömning.

Ansvarig osteoporossekreterare:

Skriver standardanteckning, sätter diagnos M81.9, samt skickar brevsvaret och informationsbroschyr till patienten efter utförd DXA och remiss till Hälsocentralen för en osteoporosbedömning.

Arbetsterapeut/Fysioterapeut:

Alla patienter ska ha broschyren ”Hur du undviker fall och fallskador”. De patienter som klarar stående träning ska ha den utökade versionen med träningsprogram vilket fysioterapeuten går igenom med patienten. Vid behov av uppföljande träning eller riskron i hemmet kontaktas kommunrehab eller distriktsrehab.

I de fall där patienten inte kan tillgodogöra sig informationen skickas ändå broschyren med patienten hem för informationsspridning till kommunens personal och anhöriga.

Fysiologiska kliniken:

Genomför DXA-mätning och skickar svar till ansvarig osteoporosläkare.

PÅ ORTOPEDMOTTAGNINGEN:

Alla patienter som har haft en lågenergifraktur och som kommer på återbesök till ortopedmottagningen ska bedömas avseende risk för osteoporos.

Ansvarig osteoporosjuksköterska på mottagningen:

Går igenom informationsbroschyren ”Till dig som erbjuds utredning för benskörhet” med patienten och frågorna i FRAX-verktyget besvaras. För att beräkna FRAX; gå in på Google, sök FRAX (FRAX – University of Sheffield, beräkningsverktyg Europa – Sverige). Fyll i svar (ej fråga 12 – BMD) och beräkna 10-års sannolikheten för osteoporotisk fraktur (%). Dokumentera i journalen.*

Patienten informeras att om resultatet av FRAX är under 15 % avslutas utredningen. Om den 10-åriga frakturrisken blir 15 % eller mer och patienten är **under 85 år** beställs en DXA-mätning på Fysiologiska kliniken via standardremiss med osteoporosansvarig läkare som avsändare. Fysiologiska kliniken kallar patienten, utför mätningen och skickar svar till ansvarig osteoporosläkare som sedan bedömer svaren.

Är FRAX värdet 15 % eller mer och patienten är **över 85 år** – Ansvarig sjuksköterska meddelar FRAX-värdet via messenger till osteoporosansvarig läkare som dikterar remiss till HC och brev till patienten att söka HC för en osteoporosbedömning.

Ansvarig osteoporossekreterare skickar brev svar till patienten och Hälsocentralen för att ta ställning till och initiera behandling vid behov.

Ansvarig osteoporosläkare:

Bedömer DXA-svar, skriver remiss till Hälsocentralen och brev till patienten.

Osteoporoskoordinator:

Ser till att säkerställa att alla patienter med lågenergifraktur får en osteoporosbedömning genom att eftergranska journaler med utgångspunkt från frakturregistret.

*Journalanteckning angående osteoporos : Omvårdnad - ny vårdplansanteckning – mall VPL osteoporos – ok – klicka på speciell omvårdnad – klicka på lägg till utförd åtgärd – klicka över de aktuella åtgärderna

Ändringshistorik

Datum	Ändring	Utförd av
2021-04-28	Rutinen genomgången och uppdaterad på flera ställen.	Osteoporosgruppen